

Standpunt OVB

Onderwerp

OVB-Standpunt met betrekking tot het gebruik door het CGVS van video-opnametechnieken voor verhoren in asielzaken.

1. Problematiek

De OVB ontving kopie van briefwisseling en een enquête die voordien reeds aan verschillende advocaten gericht werd die werkzaam zijn in het Asiel- en Migratie contentieux. In deze brief informeert het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) over de opstart van een pilootproject voor het horen van asielzoekers via videoconferentie vanuit de collectieve opvangcentra en kondigt de evaluatie aan van de techniek van het videoverhoor in asielcentra.

De Orde van Vlaamse balies, (OVB) ontving verschillende verontruste reacties van advocaten en moet zich opnieuw *expressis verbis* verzetten tegen dit voornemen en dit proefproject, met name omwille van onder andere de volgende redenen:

2. argumentatie

2.1. Er wordt aangegeven dat het op korte termijn de bedoeling is om video-verhoren te organiseren "om het huidige tekort aan gehoorlokalen op het CGVS als gevolg van de Covid-maatregelen op te vangen en het aantal gehoren te verhogen". Verder staat nog als reden opgegeven: "Protection Officers die niet naar het CGVS kunnen komen omwille van het behoren tot een risicogroep of omwille van een verplichte quarantaine, maar die niet ziek zijn, zouden van thuis uit een gehoor kunnen afnemen." (eigen onderlijning)

De OVB is verbaasd te horen dat er - weliswaar terecht - rekening wordt gehouden met de gezondheid en veiligheid van de *protection officers* (PO) maar dat de veiligheid en gezondheid van de advocaat, tolken, en rechtzoekende blijkbaar van ondergeschikt belang zijn. Zolang de PO maar van thuis uit kan werken.

Meer nog, omdat er blijkbaar een tekort aan verhoorlokalen is (wat bezwaarlijk de advocaten kan worden aangewreven) en om de achterstand weg te werken (idem), moeten advocaten, tolken en rechtzoekende hun veiligheid en gezondheid in gevaar brengen.

De videoverhoren die nu reeds vanuit gesloten centra plaatsvonden (NBM), hebben duidelijk aangetoond dat de situatie ronduit gevaarlijk en ongezond is. Tolk en rechtzoekende moeten samen met de advocaat voor één laptop plaatsnemen, zodat in plaats van de verplichte anderhalve meter afstand zij bijna op elkaars schoot moet zitten.

De omstandigheden in de centra zijn daarenboven allesbehalve ideaal. Handgels, ontsmetting van bureaumateriaal, tafels etc., het is raden of dit is gebeurd en/of dit überhaupt gebeurt. Er werd herhaaldelijk vastgesteld dat ook de aangestelden in het centrum geen vragende partij zijn voor deze nieuwe werkwijze, zodat niet iedereen altijd even meewerkend is.

2.2. In plaats van het vereenvoudigen van de administratieve en praktische werking van het gehoor, leiden deze voorstellen op alle vlakken net tot een veel grotere rompslomp. Voor een gehoor moeten nu alle actoren naar één makkelijk te bereiken centrale plaats, het CGVS te Brussel. In het nieuwe voorstel zal dit wijzigen naargelang de plaats waar de rechtzoekende zich bevindt. Van verschillende plaatsen zullen alle actoren zich moeten begeven naar verschillende locaties. Behalve de PO, die zit veilig "thuis".

Het valt te verwachten dat kleinere centra niet voldoende uitgerust zullen zijn om het videoverhoor op adequate - laat staat kwalitatieve of comfortabele - wijze te laten plaatsvinden. Nu al zijn er merkbare verschillen tussen de verschillende gesloten centra.

Vele centra liggen op veel minder bereikbare plaatsen dan de zetel van het CGVS. (Merksplas, Theux, Senonchamps, Florennes, Poelkapelle, ...) Er zijn er 80.

Het over en weer reizen naar die vele verschillende plaatsen is onwerkbaar voor de advocatuur. Wanneer er nu meerdere zaken gecombineerd kunnen worden en er afspraken kunnen gemaakt worden voor vervangingen, zal dit in de toekomst zo goed als onmogelijk worden. Dit zal ontegensprekelijk leiden tot onnoemelijk veel tijdverlies, het niet vinden van vervanging en uiteindelijk tot de onmogelijkheid tot het verlenen van bijstand.

2.3. De OVB wil zeker en vast mee inzetten op digitalisering en doet dat ook voluit, maar niet ten koste van alles.

Primordiaal zijn en blijven de rechten van de verdediging en de kwalitatieve bijstand aan de rechtzoekende. De OVB is er vast van overtuigd dat de techniek van het videoverhoor in het kader van een asioldossier, van mensen die dan nog dikwijls niet vertrouwd zijn met IT-toepassingen, niet werkt. Het vertellen over traumata, gevoelens, overtuigingen en met emotie gepaard gaande details van een asielverhaal gaat zeker niet alleen op een verbale wijze. Non-verbale communicatie is in die omstandigheden des te belangrijker, zelfs cruciaal. En deze valt bij videoverhoren quasi-volledig weg zodat een correcte beoordeling van een dossier onmogelijk wordt.

Ook in het kader van een eerder (wettelijk) voornemen om ook in strafzaken in te zetten op videoverhoren, heeft de OVB/OBFG zich uitdrukkelijk daartegen verzet. De OVB werd daarin gevolgd door het Grondwettelijk Hof ¹ dat in die zin reeds de *Wet van 29 januari 2016 betreffende het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van in verdenking gestelden in voorlopige hechtenis*, vernietigde. In dat specifieke geval kon de rechtzoekende zich nog verzetten, minstens zijn grieven aanvoeren of in beroep gaan tegen de beslissing om gehoord te worden via videoconferentie. Dat is niet het geval in het voorstel van het CGVS.

2.4. Het Hof sprak de vernietiging uit omdat er niet op duidelijke en afdoende wijze gemotiveerd werd waarom een videoverhoor noodzakelijk was. Volgens het Hof is een verantwoording die uitgaat van bijvoorbeeld de kostprijs van het vervoer onvoldoende. De motivering moet een ander wettig doel nastreven.

De verhoren gaan al sinds mensenheugenis door op de zetel van het CGVS. Er is geen reden om advocaten, tolken en rechtszoekende te dwingen in een ongezonde situatie, die nefast is voor een goede rechtsbedeling. De regeling is enkel ten voordele van de: *“Protection Officers die niet naar het CGVS kunnen komen omwille van het behoren tot een risicogroep of omwille van een verplichte quarantaine, maar die niet ziek zijn, zouden van thuis uit een gehoor kunnen afnemen”* (eigen onderlijning), hetgeen een onaanvaardbaar onevenwicht veroorzaakt.

3. Besluit

Om deze niet-limitatief opgesomde redenen verzet de OVB zich tegen de invoering van verhoren op afstand via video in asielzaken. De redenen voor de implementatie van deze technieken zijn éénzijdig en wegen niet op tegen de nadelen. De redenen zijn evenmin ingegeven door bekommernissen met betrekking tot de kwaliteit of bescherming van de rechtzoekende. Tot slot leent deze techniek - die op andere gebieden en in andere domeinen zeer zeker een voordeel is of kan zijn - zich duidelijk niet voor het verhoren van kwetsbare personen met betrekking tot hun persoonlijke en per definitie subjectieve verhalen.

De OVB nam tevens kennis van het gedetailleerde en uitgebreid gemotiveerde standpunt van *Advocats.be*, dat in het verlengde ligt van de bovenstaande opmerkingen en grieven en dat de OVB dus onderschrijft.

Brussel, 18 november 2020.

¹ GwH, 21 juni 2018, nr. 76/2018.

